

Василь Терещенко,

*проектний менеджер з моніторингу ефективності впровадження НУШ
Команди підтримки відновлення та реформ МОН*

МОНІТОРИНГ ОСВІТНІХ ВТРАТ І ЇХ ПОДОЛАННЯ ЯК АКТУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ЇЇ РОЗБУДОВИ

Питання:

1. Рівність, справедливість, якість як наріжні принципи Нової української школи
2. Моніторинг / діагностування як перманентний складник освітнього процесу
3. Освітні втрати й розриви: визначення й відмінності
4. Методи визначення освітніх втрат і розривів
5. Вибудова роботи з подолання освітніх втрат і розривів / надолуження недоотриманого або втраченого
6. Адаптація навчальних програм і календарно-тематичного планування з метою виділення часу на роботу з подолання освітніх втрат

Презентація

Матеріали:

1. РІВНІСТЬ, СПРАВЕДЛИВІСТЬ, ЯКІСТЬ ЯК НАРІЖНІ ПРИНЦИПИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА враховуватиме здібності, потреби та інтереси кожної дитини. Буде забезпечено неупереджене та справедливе ставлення до кожного учня.

Література:

Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. 2016: <http://surl.li/hoha>

Нова українська школа. Порадник для вчителя. 2017.
<http://surl.li/adrkv>

2. МОНІТОРИНГ / ДІАГНОСТУВАННЯ ЯК ПЕРМАНЕНТНИЙ СКЛАДНИК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Моніторинг в освіті (лат. monitor – той, що нагадує, наглядає, застерігає) – спеціальна система збору, обробки, зберігання і поширення інформації про стан освіти, прогнозування на підставі об'єктивних даних динаміки і основних тенденцій її розвитку та розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень стосовно підвищення ефективності функціонування освітньої галузі. У сфері освіти, зокрема управління якістю освіти, моніторинг використовується порівняно недавно та формується як інформаційна база системи управління освітою. Для України моніторинг в освіті є новим явищем (*Енциклопедія освіти. С. 614*).

Моніторинг якості освіти – це система послідовних і систематичних заходів, що здійснюються з метою виявлення та відстеження тенденцій у розвитку якості освіти в країні, на окремих територіях, у закладах освіти (інших суб'єктах освітньої діяльності), встановлення відповідності фактичних результатів освітньої діяльності її заявленим цілям, а також оцінювання ступеня, напряму і причин відхилень від цілей (*стаття 48 Закону України «Про освіту»*).

Педагогічне діагностування — вид діяльності, мета якої полягає у встановленні і вивченні ознак, що характеризують стан і результати процесу навчання, і що дає змогу на цій основі прогнозувати можливі відхилення, визначати шляхи їх попередження, а також коригувати процес навчання з метою підвищення якості його результату.

Поняття «педагогічна діагностика» було запропоноване німецьким дослідником Карлхайнцем Інгенкампом у 1968 році за аналогією з медичною і психологічною діагностикою. На його думку, педагогічна діагностика покликана, по-перше, оптимізувати процес індивідуального навчання, по-друге, в інтересах суспільства забезпечити правильне визначення результатів навчання і, по-третє, керуючись критеріями, що заздалегідь розроблені, звести до мінімуму помилки.

Розроблення інструментів для діагностування освітніх втрат та ефективності роботи з надолуження

Первинне (вхідне) діагностування освітніх втрат	· діагностичні роботи мають охоплювати результати навчання за попередній період · діагностичні роботи мають забезпечувати охоплення всіх груп результатів, визначених у Державному стандарті · діагностичні роботи мають бути зосереджені на «ядерних елементах» · діагностичні роботи мають бути функційними · діагностичні роботи мають бути забезпечені чіткими критеріями й схемами оцінювання	Вторинне діагностування ефективності втручання для надолуження освітніх втрат
--	--	--

Література:

Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 16.01.2020

№ 54, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 10 лютого 2020 р. за № 154/34437. <http://surl.li/ixnu>

Карлхайнц Інгенкамп. Педагогічна діагностика, 1991.

Володимир Кірсанов. Психолого-педагогічна діагностика, 2002.

Тетяна Лукіна. Моніторинг якості освіти: теорія і практика. 2006.

Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України; голов. ред. В. Г. Кремень. Київ, 2008.

3. ОСВІТНІ ВТРАТИ Й РОЗРИВИ

Навчальні втрати (learning loss)

— будь-яка втрата знань, умінь, навичок і/або уповільнення або переривання академічного прогресу через великі прогалини або паузи в навчанні конкретного учня.

Навчальні втрати пов'язані з пропусками занять, неефективним викладанням, значними незапланованими перервами в навчанні, що можуть бути пов'язані із соціальними кризами, природними катаклізмами тощо.

Навчальні розриви (learning gaps) — значна та стійка різниця в академічній успішності між різними групами (категоріями) учнів:

- з родин із вищими та нижчими доходами,
- із сільської й міської місцевості
- хлопцями й дівчатами
- тими, хто мали доступ до комп'ютерів / Інтернету і не мали його
- тими, які проживали в зоні активних бойових дій / на тимчасово окупованих територіях, чи ні тощо.

РЕЗУЛЬТАТИ ПЕВНОГО ОЦІНЮВАННЯ 2018 РОКУ (ВСЯ ВИБІРКА)

РЕЗУЛЬТАТИ ПЕВНОГО ОЦІНЮВАННЯ 2023 РОКУ (ВСЯ ВИБІРКА)

РЕЗУЛЬТАТИ ПЕВНОГО ОЦІНЮВАННЯ 2018 РОКУ (ВСЯ ВИБІРКА, РІЗНИЦІ МІЖ ХЛОПЦЯМИ І ДІВЧАТАМИ НЕ СПОСТЕРІГАЛОСЯ)

РЕЗУЛЬТАТИ ПЕВНОГО ОЦІНЮВАННЯ 2023 РОКУ (ХЛОПЦІ)

РЕЗУЛЬТАТИ ПЕВНОГО ОЦІНЮВАННЯ 2023 РОКУ (ДІВЧАТА)

Література:

Ганна Бичко, Василь Терещенко. Навчальні втрати: сутність, причини, наслідки та шляхи подолання. Київ, УЦОЯО, 2023. <http://surl.li/kiwgu>

Юлія Назаренко. Освітні втрати: підходи до вимірювання та компенсації. Київ, Cedoss, 2022. <http://surl.li/gvuty>

Освітній омбудсмен. Вимірювання та компенсація освітніх втрат дітей на рівні громади й закладу освіти. <http://surl.li/gdsht>

Освітній омбудсмен. Як освітні втрати вплинуть на економіку України. <http://surl.li/jflav>

4. МЕТОДИ ВИЗНАЧЕННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ І РОЗРИВІВ

Принципи організації програм з надолуження освітніх втрат

УЧНІ

- Принцип 1:** Програма з надолуження освітніх втрат відповідає всебічним потребам учнів.
- Принцип 2:** Освітнє середовище є фізично та емоційно безпечним; у ньому існують плани запобігання, готовності та реагування на надзвичайні ситуації.
- Принцип 3:** Навчальна програма з надолуження освітніх втрат скорочена; пріоритет надається найважливішим компетенціям, їхній інтеграції та закріпленню.
- Принцип 4:** Навчальний час, форма навчання та іспити можуть бути адаптовані.
- Принцип 5:** Програма з надолуження освітніх втрат ефективно використовує індивідуальний підхід до навчання

УЧИТЕЛІ

- Принцип 6:** Вчителі повертаються до освітнього процесу; їхнє благополуччя підтримується після перерви у викладанні.
- Принцип 7:** Учителям надаються можливості та ресурси для залучення всіх учнів та впровадження програми з надолуження освітніх втрат.

УПРАВЛІННЯ ПРОГРАМОЮ

- Принцип 8:** Учні, їхні сім'ї та громади отримують інформацію, залучаються до консультацій та беруть активну участь у розробленні та реалізації програми з надолуження освітніх втрат.

ВІДПОВІДНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНИМ ОСВІТНІМ СТРАТЕГІЯМ

- Принцип 9:** Програма з надолуження освітніх втрат визнана та узгоджена з національною системою освіти та має чіткі шляхи реалізації.
- Принцип 10:** Програма з надолуження освітніх втрат інтегрована в національну систему освіти та відповідну стратегію.

Заходи, які можна розглядати як потенційні для подолання навчальних втрат в Україні, є такі:

- другорічництво;
- навчання під час канікул / тьюторинг;
- репетиторство за державний кошт;
- створення інтеграційних класів;
- перегляд та адаптація освітніх програм;
- розроблення додаткового контенту з ключових навчальних тем;
- розроблення додаткового якісного освітнього контенту, акцентованого на темах, що потребують надолуження;
- методична підготовка вчителів до роботи з учнями, які мають навчальні втрати;
- посилення шкільної автономії та взаємодії й співпраці вчительства

Література:

Рекомендації щодо організації програм з надолуження освітніх втрат. МОН, ЮНІСЕФ, 2023. <http://surl.li/jtmdv>

Як компенсувати «освітні втрати»: рекомендації для органів влади, засновників і директорів закладів освіти. ДСЯО. 2023. <http://surl.li/hbhpv>

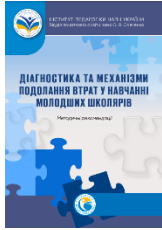
Усе про освітні втрати: ефективні методики та алгоритми для вчителя <http://surl.li/miqws>

Діагностика та компенсація освітніх втрат у загальній середній освіті України : методичні рекомендації. Київ : Педагогічна думка, 2023. <http://surl.li/mirrx>

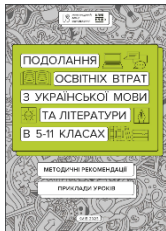

5. ВИБУДОВА РОБОТИ З ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ І РОЗРИВІВ / НАДОЛУЖЕННЯ НЕДООТРИМАНОГО АБО ВТРАЧЕНОГО

Діагностика та механізми подолання втрат у навчанні молодших школярів. Методичні рекомендації. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, 2023.

<http://surl.li/mirtq>

Ігор Хворостяний. Подолання освітніх втрат з української мови та літератури. Методичні рекомендації та приклади уроків. <http://surl.li/hnrnu>

Таміла Яценко та ін. Українська література. 5 клас: експрес-курс подолання освітніх втрат: практичний порадиш. Київ : Педагогічна думка, 2023. 58 с.

<http://surl.li/mikxw>

Проекти навчання під час канікул / тьюторингу

ГО «Навчай для України»

Проект «Освітній суп» <http://surl.li/miqvm>

Про проєкт. «Освітній Суп» (скорочено від «Освітній супровід») — це наймасштабніший проєкт з компенсації освітніх втрат в Україні, який реалізує громадська організація «Навчай для України». Наша команда з квітня 2022-го року проводить безкоштовні заняття за шкільною програмою з метою подолання освітніх втрат та надає тьюторингову підтримку для учнів 5-10 класів. У програму проєкту входить математика та українська мова, також деякі хвили містять тьюторську годину чи Історію України.

ГО «Смарт освіта»

Проект «Тепер я знаю» <http://surl.li/miqtc>

Про проєкт. «Тепер я знаю» – безоплатний 5-тижневий онлайн-курс з української мови та математики для школярів від ГО «Смарт освіта» у партнерстві з [Educo Foundation](#). Проєкт орієнтований, насамперед, на дітей, які не мали змоги повноцінно опанувати шкільну програму і мають труднощі з предметом.

Проект «Кетч-ап класи» <http://surl.li/miqub>

Про проєкт. Влітку 2022 ми проводили кетч-ап класи. Кетч-ап класи були орієнтовані на школярів 5-11 класів, які потребували додаткових занять, аби опанувати матеріал з основних предметів та надолужити те, що вони пропустили через війну. Упродовж 5 тижнів діти поглиблювали знання з математики, англійської та української мов, фізики, біології та хімії.

Всеукраїнська школа онлайн

Ірина Троян. Діагностичні тести на ВШО для подолання освітніх втрат: чим корисні для вчителів та учнів і як користуватися.

<http://surl.li/miqpy>

Виявити та надолужити навчальні прогалини — МОН та проєкт «SURGe» розробили діагностичні тести для педагогів. <http://surl.li/ljrff>

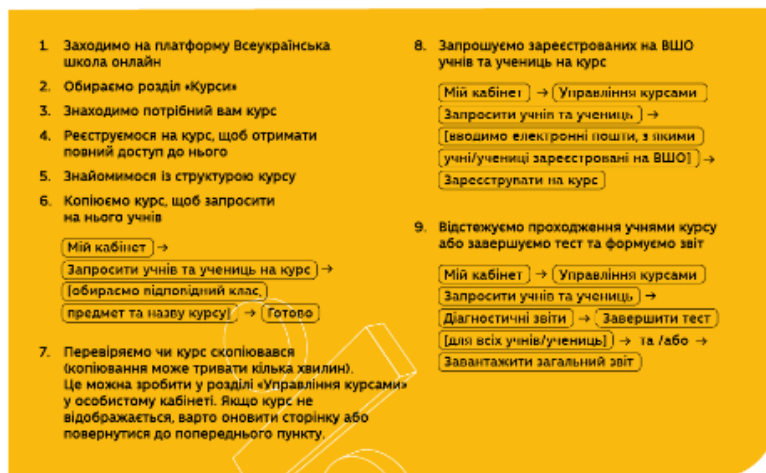
На платформі ВШО є доступними тести для 5-10 класів, деякі з них охоплюють два попередні роки навчання, але більшість покриває програмовий матеріал за один рік навчання.

На ВШО вчителі знайдуть діагностичні тести з:

Як користуватись тестами?

Покрокова інструкція для вчителя

- [Математики](#) ([алгебри](#), [геометрії](#))
- [Української мови](#)
- [Історії України](#)
- [Фізики](#)
- [Хімії](#)
- [Географії](#)
- [Біології](#)
- [Природничої галузі](#)
- [Англійської мови](#)

Таке тестування дозволить без зайвого стресу дізнатися, наскільки добре клас або окремі учні й учениці засвоїли матеріал. За підсумками тестування вчитель отримує загальну статистику успішності, а також рекомендації тем для додаткового опрацювання. Кожен з учнів матиме персональний звіт з добіркою матеріалів та відеоуроків для надолуження знань.

Посилання на діагностичні тести

Для 5 класу

Українська мова (за курс 3-4 класів НУШ):

<https://lms.e-school.net.ua/.../course-v1:SURGe.../about>

Математика (за курс 3-4 класів НУШ):

<https://lms.e-school.net.ua/.../course-v1:SURGe.../about>

Для 7 класу

Природнича галузь (за 5-6 класи НУШ):

<https://lms.e-school.net.ua/.../course-v1:SURGe.../about>

Англійська мова (за курс 5-6 класів):

<https://lms.e-school.net.ua/.../course-v1:SURGe.../about>

Біологія (за курс 6 класу):

<https://lms.e-school.net.ua/.../course-v1:SURGe+bio.../about>

Математика (за курс 5-6 класів):

<https://lms.e-school.net.ua/.../course-v1:SURGe.../about>

Українська мова (за курс 5-6 класів):

<https://lms.e-school.net.ua/.../course-v1:SURGe+ukr.../about>

Для 8 класу

Біологія (за курс 7 класу):

<https://lms.e-school.net.ua/.../course-v1:SURGe+bio.../about>

Географія (за курс 6-7 класів):

<https://lms.e-school.net.ua/.../course-v1:SURGe+geo.../about>

Історія України (за курс 7 класу):

<https://lms.e-school.net.ua/.../course-v1:SURGe.../about>

Фізика (за курс 7 класу):

<https://lms.e-school.net.ua/.../course-v1:SURGe.../about>

Хімія (за курс 7 класу):

<https://lms.e-school.net.ua/.../course-v1:SURGe.../about>

Для 9 класу

Алгебра (за курс 7-8 класів):

<https://lms.e-school.net.ua/.../course-v1:SURGe.../about>

Геометрія (за курс 7-8 класів):

<https://lms.e-school.net.ua/.../course-v1:SURGe.../about>

Українська мова (за курс 7-8 класів):

<https://lms.e-school.net.ua/.../course-v1:SURGe+ukr.../about>

Біології (за курс 8 класу):

<https://lms.e-school.net.ua/.../course-v1:SURGe+bio.../about>

Історія України (за курс 8 класу):

<https://lms.e-school.net.ua/.../course-v1:SURGe.../about>

Географія (за курс 8 класу):

<https://lms.e-school.net.ua/.../course-v1:SURGe+geo.../about>

Фізика (за курс 8 класу):

<https://lms.e-school.net.ua/.../course-v1:SURGe.../about>

Хімія (за курс 8 класу):

<https://lms.e-school.net.ua/.../course-v1:SURGe.../about>

Для 10 класу

Географія (за курс 9 класу):

<https://lms.e-school.net.ua/.../course-v1:SURGe+geo.../about>

Фізика (за курс 9 класу):

<https://lms.e-school.net.ua/.../course-v1:SURGe.../about>

Англійська мова (за курс 7-9 класів):

<https://lms.e-school.net.ua/.../course-v1:SURGe.../about>

Хімія (за курс 9 класу):

<https://lms.e-school.net.ua/.../course-v1:SURGe.../about>

6. АДАПТАЦІЯ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ І КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНОГО ПЛАНУВАННЯ З МЕТОЮ ВИДІЛЕННЯ ЧАСУ НА РОБОТУ З ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ

Лист МОН від 15.08.2023 р. №1/12131-23 «Про рекомендації щодо використання модифікованих програм вивчення української мови в 5-11-х класах закладів загальної середньої освіти». <http://surl.li/kjecr>

